Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Radikal, politisk veckotidning. *Lösnummer 15 öre*

12 ÅRG
N:r 24

TIDEVARVET

23 JUNI
1934

Vad har hänt?

EN LIVLIG POLITISK talarverksamhet har utvecklats efter riksdagsarbetets slut. Högern kräver fortfarande systemskifte — samt »front mot bolsjevismen»! Bondeförbundet — genom professor Westman — understryker urtimaförslagets betydelse och nödvändighet. En allvarligt menad tanke från bondeförbundets sida, som regeringen ingalunda får behandla som luft!

HITLER HAR KOMMIT tillbaka från sitt möte med Mussolini. Älsklingstanken på Anschluss med Österrike hade Hitler fått lova att avstå ifrån — ett kännbart nederlag. I denna motgångens stund framträdde vicekansler von Papen med ett tal i Marburg, där han starkt kritiserar den nationalsocialistiska regimen. Den tyska revolutionen skulle vara antimarxistisk och antikollektivistisk påpekade han, och inte föra Tyskland ut i hedendom och ur de kristna folkens gemenskap. Och tjänandet av staten måste ha sina gränser.

Förbud att sprida v. Papens kritik genom pressen utfärdades genast från propagandaministeriet — men talet hade redan radierats.

MÖTET I VENEDIG medförde en annan sensation. Hitler, som alltifrån begynnelsen proklamerat nationalsocialismens uppgift att krossa och utrota bolsjevismen — fick av Mussolini det rådet att nu söka kontakt med Sovjet-Unionen.

DET FORMELLA ERKÄNNANDET av Sovjet-Ryssland från Tjeckoslovakiets och Rumäniens sida, som nu bekräftats, är en ny framgång för Litvinov. Av Europas stater är det nu endast Schweiz, Holland och Jugoslavien som icke erkänt Sovjet, men man förmodar att den sistnämnda snart kommer att följa sina kamraters inom Lilla Ententen exempel. Det vänskapliga närmandet framförallt till Rumänien anses väsentligt öka utsikterna till Sovjet-Rysslands inträde i N. F.

Veckovakten

Lösdrivarlagen ändras.

*

"Är det klokt att i onödan framkalla kamp mellan män och kvinnor?"

— frågade redaktör Fredrik Ström i Första Kammaren.

*

När kvinnorna fingo samma rätt att försörja sig som männen.

Amanuens W. O. Englund avslutar i detta nr. sin redogörelse.

*

"Vilda barn" och ny aristokrati i Sovjet.

Av C. H.

Kom ihåg halvårsprenumerationen på Tidevarvet!

Pris till årets slut 3:25
Postgiro 15 44.

Kvinnor,

i förvärvsarbete eller arbetande i hemmet, böra känna det som en plikt mot sig själva och familjen att

sjukförsäkringen

är ordnad och väl ordnad. I Stockholm boende friska män och kvinnor i åldern 15—49 år vinna inträde i

STOCKHOLMS
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA
Kornhamnstorg 4

En *erkänd* sjukkassa — den största tryggheten.

Ada Nilsson:

Norrlandsundersökningen.

En socialhygienisk kartläggning som bör betänkas särskilt av kvinnor.

Under hösten 1928 ägde en livlig diskussion rum icke endast i facktidningar utan även i den allmänna pressen om de hygieniskt-dietiska missförhållandena i övre Norrland. Man hade från läkarhåll påpekat dels den ovanligt stora frekvensen i dessa landsdelar av tarm- och magsjukdomar samt tandröta och ansåg detta bero på en oerhörd kaffekonsumtion i samband med enformig och vitaminfattig föda. Särskilt var man inne på den tankegången att en latent skörbjugg, förorsakad av brist på det s. k. c-vitaminet var en bland huvudfaktorerna till de påtalade sjukdomsföreteelserna.

Medicinalstyrelsen, som redan förut haft sin uppmärksamhet fäst på missförhållandena ifråga, utarbetade därpå en särskild plan för en storstilad undersökning av alla de hygieniska faktorer som kunde eventuellt tänkas inverka på sjukdomssymptomen ifråga, vars närmare studerande naturligtvis också ingick i undersökningens plan. Till jämförelse ha sedermera undersökningarna kompletterats genom kontrollundersökningar från vissa trakter av Skåne och Västergötland. Arbetet har möjliggjorts genom bidrag från enskilda fonder.

Vetenskaplig grundval för hälsovårdsarbete.

Det har nu i sin imponerande helhet framlagts av Medicinalstyrelsen. Det torde vara det första av denna art i vårt land och kan därför betraktas som ett första försök att på vetenskaplig grundval få till stånd ett förbättrat och enhetligt hälsovårdsarbete i första hand i Övre Norrland.

Generaldirektör Hellström, den drivande kraften och organisatorn av utredningen, framhåller i företalet, att mångt och mycket av vad som anföres, även har sin tillämpning på andra delar av landet. Det närmaste praktiska resultatet av utredningen är en vädjan till kvinnorna att omsätta givna råd och rön. Denna vädjan är betitlad *Norrlandshusmoderns hjälpreda* och ingår nu som slutkapitel i undersökningen, men är ämnad att även utges som folkskrift. Den innehåller råd om personlig hälsovård samt födans beredning och tillagning.

Undersökningens resultat.

Vad har nu undersökningen givit för resultat? Det kan icke här vara tal om att redogöra i detalj för den i hög grad intressanta utredningen, som Medicinalstyrelsen på alla sätt sökt göra tillgänglig för den allmänhet som har intresse av hälsovårdsangelägenheter. Sålunda utgör femte delen en bok för sig och innehåller en sammanfattning av undersökningens resultat. I synnerhet kvinnor ha all anledning att begrunda utredningen.

Hälsotillståndet gott — vad männen beträffar — men kvinnorna i förtid utarbetade.

Vi träffa sålunda i femte kapitlet, som handlar om bostadsvård och personlig hälsovård uppgifter sådana som *att det allmänna hälsotillståndet är i stort sett tillfredsställande* — dödlighetssiffrorna för den undersökta landsändan är lägre än för flera andra län i landet — men det goda hälsotillståndet gäller i främsta rummet männen. Kvinnornas hälsa lämnar på många håll mycket övrigt att önska. Detta *tillskrives tidiga och täta barnsängar* (kurs. av undertecknad) samt bristen på föda, då den begränsade tillgången på föda i första hand kommer man och barn till godo. I ett distrikt ha icke sällan fall av absolut eller relativ undernäring påträffats hos kvinnorna (sid. 65 eller sid. 7 i femte delen).

Vidare framhålles det att spädbarnsdödligheten i vissa trakter av Norrbotten är *tre* gånger så hög som i hela riket. Amningen är otillfredsställande. Flaska tillgripes för snart eller utsträckes amningen över för lång period ända upp till tre år. Detta göres då i antikonceptionellt syfte. Nästan alla undersökare hava uppgivit, att kvinnoarbetet är för tungt — på grund av att kvinnorna utföra männens arbete i stor utsträckning, genom att männen måste söka skogs- eller vägarbete långt borta från hemmet.

De vanligaste sjukdomarna.

Av de sjukdomssymtom, som man sysslat med, har man kunnat konstatera att brist på magsaft (achyli) förekommer i dessa trakter mycket oftare än på andra ställen i Sverige. Från undersökningar vid Umeå lasarett finner man denna företeelse i c:a *40 %*. Motsvarande undersökningar från Lunds och Hälsingborgs lasarett ger i stället siffran *17—18 %*. 10 % av befolkningen anser man ha tarmbesvär, mestadels förstoppning, ej sällan förbundna med diarréperioder.

Dubbelt så ofta förekomma dylika rubbningar i Umeåmaterialet mot i Lund och Borås.

I samtliga undersökningsserier äro kvinnorna i majoritet.

Genom jämförande blodundersökningar har man konstaterat att *blodbrist — anämi* — förekommer *vanligare* i Norrland än i de undersökta Skåne-Borås-områdena. Man utgår vid undersökningen från att hämoglobinhalten normalt ligger c:a 10 % lägre hos kvinnor än hos män. Trots att procenten undernormala vad

(Forts. å sid. 4.)

Nils Simonsson:

Tysklands transfer-moratorium

och våra utsikter till framtida betalning.

Tysklands nu proklamerade beslut att t. v. under 6 månader inte överföra några räntor eller avbetalningar på *långfristiga* utlandsskulder är givetvis av det intresse och även den betydelse för ett så litet land med ett så stort infruset belopp som vårt, att omständigheterna i samband därmed kanske kunna vara förtjänta av en kort förklaring i dessa spalter.

Huruvida den verkliga orsaken till de förutgående successiva restriktionerna och den nu inträdda betalnings- eller noga räknat transferinställelsen företrädesvis är en bristande vilja eller en bristande förmåga, har utlandet haft mycket svårt att kunna komma till klarhet om, ty tyskarna äro ju sedan gammalt både knepiga, orädda och envisa i affärsfrågor, då det gäller att vinna fördelar. För några år sedan avskuddade de i Lausanne på en enda gång hela den kvarvarande, ofonderade krigsskulden med ett beräknat dåvärde av 35 miljarder mark — så när som på ett löfte att om några år *eventuellt* erlägga en post obligationer på 3 miljarder mark. Sådan framgång lockar nog till fortsättning. Men möjligt är dock, att oförmåga även är förhanden och att de av Tyskland avgivna förklaringarna äro tillfyllest: tidigare erlagda krigsskuldsbetalningar och försämringen i utrikeshandeln. Ty visserligen ha krigsskuldsbetalningarna helt upphört redan för ett par år sedan och visserligen har landet i stället lånat enorma summor i utlandet medan de pågingo, och visserligen finnes ett otal länder med lika måttligt eller sämre handelsunderskott, som sakna transfersvårigheter, men Tyskland *kan* mycket väl ha kommit fram till ett visst, så känsligt läge i valutahänseende, att även den måttliga försämringen i utrikeshandeln gjort läns på valutaförrådet.

Om nu försäkringarna att framdeles *vilja* prestera dessa räntor och amorteringar äro ärligt menade och ha ett konkret underlag, som man får hoppas, så måste Tyskland alltså snabbt skaffa sig en s. k. aktiv handelsbalans gent emot utlandet. Ty lånevägen är nog för ganska lång tid stängd och övriga på betalningsbalansen inverkande poster, t. ex. turistinkomster, och utlandsfrakter, förbliva nog snarast sjunkande under nuvarande tyska inrikesförhållanden.

Av Sveriges mer eller mindre långfristiga fordringar i Tyskland på c:a 975 miljoner kronor uppges nu 700 miljoner beröras av moratoriet. Dem få vi alltså ingen kontant ränta eller avbetalning på under t. v. 6 månader. Att möta våld med våld och införa den så ofta omtalade tvångsclearingen, d. v. s. att innehålla pengar som vi skulle betala Tyskland för våra varuköp där eller räkna tyska varubetalningar som räntebetalningar och på så vis gottgöra oss räntefordran hos tyska staten och andra tyska gäldenärer, går nog icke i praktiken. Det skulle nog bl. a. hastigt leda till att de tyska säljarna intoge förbud häremot i alla försäljningsvillkor. »Då kunna vi undvara tyska varor», kan man svara härpå, men det är nog i praktiken med denna sak som med hela transfersaken: det är lätt att säga den men svårt eller omöjligt att göra den. Vi få nog t. v. finna oss i att undvara både de 30 à 35 milj. kr. som räntan kanske går till per år och all återbetalning av kapital. Privata fordringsägare få ju dock *papper* på räntan, s. k. fonderingsobligationer med 3 % ränta eller *ev.* ett ackordsbelopp om 40 % kontant tidigast efter 6 månader.

Saken kan med rätta både kallas hård och kännas hård för alla de svenska medborgare, som enligt gammal svensk vana litat på Tyskland och intresserat sig för Tyskland mera än för de andra stora länderna. Av sistnämnda skäl har Sverige blivit en ganska viktig post i Tysklands utrikeshandels konto med en differens f. n. av c:a 200 milj. kr. per år till Tysklands fördel, och även detta borde kunna bidraga till att efter hand lära tyskarna inse de vägande skälen för att verkligen söka uppfylla sina så ofta givna löften om framtida betalning av våra fordringar så snart ske kan. Hittills har det oavbrutet gått andra vägen. Men kanske har det i verkligheten varit force majeure. Och kanske skall vårt förtroende och vårt sannolikt fortsatta gynnande i handelshänseende så småningom bära frukt. Den som lever får se, det är det enda säkra svar som någon f. n. kan ge på frågan om våra stora tyska fordringars värde.

OBS. meddelandet om Viggbyholmskursen!

Tidevarvets semester

infaller i år veckan efter midsommar, den 24—30 juni. Under denna tid hålles expedition och redaktion stängda.

Tidevarvet utkommer sålunda inte den 30 juni utan n:r 25 kommer vår ärade läsekrets tillhanda lördagen den 7 juli.

Red.

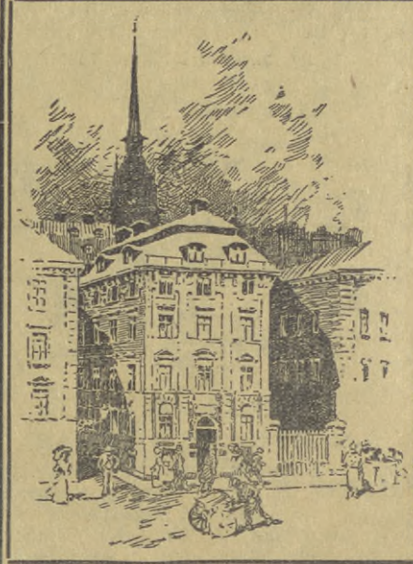

Bland
tidevarvets
mest anlitade boktryckerier står
Zetterlund & Thelanders
fortfarande bland
de främsta

RADIKAL prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 · STOCKHOLM
TELEFON: 23 11 80 (VÄXEL)

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: *Carin Hermelin.*
ANSVARIG UTGIVARE: *Ada Nilsson.*

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

Georg Brantings Advokatbyrå
Georg Branting, Arvid Rudling, Gunnar Lindh.
Regeringsg 20. Tel. 21 18 05, 21 18 15.

Allm. Barnbördshusets poliklinik
Alla vardagar 11—12 för havandeskapet och dess sjukdomar och 14—14.30 för kvinnosjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Stockholms stads Poliklinik vid Kornhamnstorg 4
Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—½10 f.m.
För havandeskapet och dess sjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Göteborgs stads Födelsekontrollbyrå på Barnbördshuset öppen måndagar 6–7

Professor Johan Almkvist
Nybrogatan 7, Stockholm. Tel. 67 50 75
Mottagning: ½9—9, 4—5, damer 3—½4. Söndagar 10—½11.
Hud- och Könssjukdomar.
UPPLYSNING I ÄKTENSKAPLIGA OCH SEXUELLA FRÅGOR.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid. Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Har Eder damfrisör Tidevarvet?

Centralbadets damfrisering
rekommenderas
Elegant. Tel. 23 33 35. Förstklassig.

Löständer
Vackra välgjorda arbeten
från pr gom..... 15:—
lagningar från..... 3:—
Tandtekniska Praktiken
Tavastgatan 17 II Tel. 43 88 20

600 meter blekt Lakansväv,
128 cm. bred, prima, något solkig, 80 öre m.
Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Hornsg. 8.

Alimonda-Institutet
40-årig homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även pr korrespondens. Begär prospekt och frågelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

S:t Ansgarsboden
Malmskillnadsgatan 7, Stockholm C.
Postgiro 56537. — Telefon 10 96 92.
Beställn. mottagas. Postorder ombesörjes.
Bästa inköpskälla för kristlig konst i alla utföranden.

Den 23 Juni 1934.

Lösdrivarlagen ändras.

Vid en återblick på de beslut, som fattats vid den nu avslutade riksdagen, ha vi särskild anledning att uppehålla oss vid ett av enbart glädjande art, nämligen om *ändring av lösdrivarlagen.* Detta beslut, som på förslag av kungl. maj:t och med huvudsakligt tillstyrkande av Andra lagutskottet sålunda tagits av båda kamrarna, innebär att ungdom mellan 18 och 21 år icke längre skall kunna behandlas enligt lösdrivarlagen utan i stället omhändertagas enligt barnavårdslagen, för ändamålet utvidgad och ändrad och försedd med en ny rubrik, *Lag om samhällets barnavård och ungdomsskydd.*

Det är ett viktigt, sedan länge av den praktiska erfarenheten och sakkunskapen förfäktat krav, som med detta riksdagsbeslut blivit uppfyllt. Vi vilja här endast påminna om flera av de stora kvinnoorganisationernas hemställan till kungl. maj:t inför 1931 års förebådade proposition om vanartslag, då bl. a. sådan ändring i barnavårdslagen begärdes, att den måtte komma att gälla sedeslös ungdom upp till myndig ålder och där man kraftigt underströk nödvändigheten av *uppfostringsåtgärder* efter helt andra linjer än lösdrivarlagens försök till tillrättaförande. Detta särskilt med hänsyn till den utsträckning nedåt i de yngre åldersklasserna, som de senaste årens siffror visat ifråga om utbredningen av smittosamma könssjukdomar samt det ökade antalet barnaföderskor inom årsgruppen 15—20 år.

I ett antal motioner såväl vid 1930 som 1931 och 1932 års riksdagar av bl. a. fröken Hesselgren, nuvarande socialministern och fru Nordgren påpekades även vikten av att de samhällets skyddsåtgärder för ungdom i åldern 18—20 år, som påkallas på den grund att den unge hemfallit åt sedeslöst leverne, sker jämlikt barnavårdslagen och att denna sålunda ändras på sätt som betingas därav. Dels är det viktigt att sätta in de förebyggande åtgärderna så tidigt som möjligt. Dels gäller det att tillrättaföra ungdomen utan att alltför mycket brännmärka den. Slutligen har man hoppats att med en sådan anordning för barnavårdsnämndernas vidkommande vinna i effektivitet och enhetlighet. Dessa synpunkter ha också vid olika tillfällen, bl. a. i Tidevarvet, med eftertryck framhållits av auktoriteter från olika områden av praktiskt samhälleligt arbete.

I yttrandena som inkommit över det förslag vilket legat till grund för årets riksdagsbeslut har också tanken på barnavårdsnämnden som den lämpligaste myndigheten för den ifrågavarande ungdomens omhändertagande, i de flesta fall vunnit anslutning. Med avseende på det praktiska genomförandet av uppgiften stadgas nu att barnavårdsnämnden vid handläggning av ärenden rörande ungdomsskydd skall kallas *ungdomsnämnd.* Även i övrigt äro en del ändringar vidtagna för att underlätta handhavandet av de nya uppgifterna, ändringar, som synas ganska väl överensstämma med barnavårdslagens ursprungliga karaktär. Lagen skall träda i kraft den 1 januari nästa år.

Med hänsyn till det stora och utbredda intresse för saken, som alltså visat sig finnas bland dem, som närmast komma att få sig handhavandet av de nya bestämmelserna anförtrott, har man all anledning att hoppas att reformen skall bli till nytta och hjälp för den ungdom, för vilken den närmast är avsedd.

Gift kvinnas nationalitet.

U. S. A. har ratificerat Montevideoavtalet.

Först bland de tjugoen amerikanska republikerna, vilka vid pan-amerikanska konferensen i Montevideo sistlidna december undertecknade avtalet om gift kvinnas nationalitet, har Amerikas Förenta Stater ratificerat detsamma. President Roosevelt har samma dag, den 24 maj, signerat avtalet, varigenom det träder i kraft.

Avtalet fastställer *samma rättigheter för män och kvinnor* i fråga om nationalitet och medborgarskap vid giftermål med utlänning. För att kunna ratificera det har Förenta staterna först måst företaga en lagändring, som innebär att en moder i fråga om bestämmandet av sitt barns nationalitet före dess myndighetsålder får samma rätt som fadern ensam förut har haft.

Antagandet av denna nationalitets-lag innebär den slutliga segern för ett intensivt arbete som pågått sedan 1922, ända sedan de amerikanska kvinnorna fingo sin rösträtt. Det första steget mot likställighet togs 1922, med införandet av bestämmelsen att en amerikansk kvinna får behålla sin egen nationalitet även efter giftermål med utlänning. Vidare förbättringar tillkommo 1930 och 1931. Med den nu ikraftträdande bestämmelsen är alltså den sista olikheten upphävd.

Sedan tillkännagivandet av ratifikation och signering ägt rum, konstaterade Alice Paul, ledare för nationalitetskampanjen i Washington, att denna framgång betecknar utvidgad demokrati och understryker kvinnornas vilja att söka genomföra likaberättigande med män — efter världsomfattande skala. — Ledaren för kvinnorna vid Montevideokonferensen, Doris Stevens, fortsätter omedelbart arbetet för att avtalet skall ratificeras även i de övriga amerikanska republikerna.

Är det klokt att i onödan framkalla kamp mellan män och kvinnor?

Utredningskravet mot gift kvinna i allmän tjänst uppfordrade under debatterna, som Tidevarvet redan nämnt, ett par manliga riksdagsledamöter till allvarliga protester i rättvisans namn. Bl. a. framfördes av hr *Fredrik Ström* i hans repliker till utredningsivrare *både ur hans eget och ur andra partier* flera synpunkter av principiellt intresse. Några av de viktigaste synpunkterna ur hr Ströms argumentering återges härnedan så som han formulerade dem under diskussionen i Första kammaren.

— Herr Pettersson ansåg, yttrade hr Ström, vändande sig emot en föregående talare, att i enstaka fall kunde dubbelanställningar vara väl motiverade, men i andra fall inte. Han tog som exempel en lärarinna, som är gift med en banvakt. Om hon sökte befattning som lärarinna, vore det rimligt att man föredrog en annan med samma kompetens, som inte hade förmånen att vara gift med en banvakt. Hur går det till slut med grundlagens krav om förtjänst och skicklighet som enda grundval för utnämningar och befordringar i statens tjänst? Det vore enligt min uppfattning att slå in på en farlig väg, om man följde vad herr Pettersson förordade.

Jag har emellertid inte fått svar på den fråga, som jag ställde till dem som förorda denna linje: om både man och hustru ha statstjänst, är det någon skillnad mellan dem, varför skall hustrun även om hon är skickligare än mannen lämna tjänsten? Och två systrar med motsvarande statstjänster, som bo tillsammans? Är det inte också i senare fallet en dubbelanställning? Jo, visst är det det. Det är alldeles påtagligt, och det har också visat sig, enligt vad vi hörde av utskottets ordförande, att i Tyskland, där man har dragit dessa konsekvenser, har man upptäckt hur orimligt det hela var. — — —

Jag tror att detta förslag i verkligheten inte kommer att gagna de ogifta kvinnorna, utan till slut kommer denna attack mot de gifta kvinnornas ställning även att gå ut över de ogifta. Ty sedan reaktionen har vunnit denna första framgång och kommit de gifta kvinnorna till livs, kommer den även att gå fram mot de ogifta kvinnorna för att tränga dem undan från deras anställningar. Det är ett farligt steg att taga för dem, som överhuvud taget inte vilja vara med om att undanträngа kvinnorna från statens och kommunernas tjänst, och det leder även till att *kvinnorna så småningom i viss utsträckning komma att undanträngas från den allmänna arbetsmarknaden.* — — —

Egentligen är det endast kvinnorna själva, som — genom att samla sig, organisera sig och på ett helt annat kraftigt och målmedvetet sätt än hittills gå till kamp för sina rättigheter — kunna hejda herr Sjödahl och andra i deras reaktionära ansträngningar. Den tiden kommer nog, när kvinnorna komma att gå till en sådan strid. Men när vi nu ha så mycket strid i världen, när vi ha både rasstrid och klasskamp, strider mellan yrken och generationer, är det då klokt att alldeles i onödan här framkalla en kamp även mellan män och kvinnor, då man inte kan vinna något därmed?

Jag har varken av herr Sjödahl eller herr Pettersson fått något svar på den kritik som jag har övat gentemot utskottet, utan man har endast kommit med allmänna talesätt. Man har hoppats att allting skulle gå bra, och *man har fäst sig vid några enstaka fall, som ha irriterat den allmänna opinionen.* Herr Åström tyckte, att den allmänna opinionen skulle man ta hänsyn till. Ja, herr Åström och jag ha i gångna tider kämpat så ofta och så länge för dessa fri- och rättigheter, som nu många vilja komma till livs, att jag trodde att vi även i fortsättningen skulle kunna få slåss sida vid sida och inte behöva stå emot varandra. Herr Åström kommer nog — det är min uppfattning — att en gång fatta, att han har begått ett fel, när han tillstyrkt detta första steg. Det kan komma ett andra och ett tredje steg, som inte med hänsyn till hans allmänna frihetsuppfattning kunna vara honom behagliga. — — —

Sedan är det en annan sak, fortsatte hr Ström, som hr Örne berörde, nämligen att de gifta kvinnorna inom vissa verk bidraga till att förflyttningar försvåras. Det är någonting, som bör utredas *inom* dessa verk. Här måste man väl gå tillväga efter helt andra förutsättningar och andra motiveringar, än vad utskotten i det här ifrågavarande ärendet ha framhållit. Herr Sjödahl ville betona, att det ju gäller en allsidig och förutsättningslös utredning; det vore vad som begärdes. Jag upprepar, *detta är vad första kammaren, om första kammaren följer sitt utskott, kommer att begära,* men det står endast i motiveringen. Det står däremot icke i andra kammarutskottets motivering, och det finnes icke i klämmarna. Vad ha vi då för garanti för att det blir en allsidig och förutsättningslös utredning, när riksdagen icke har begärt detta? Det talas icke därom annorstädes än i motiveringen till första kammarens utskottsbetänkande.

Herr talman, jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Bliv slank o. smärt
genom mina beprövade avmagringsbad, vilka äro fullt effektiva. Ytterst välgörande mot dålig ämnesomsättning.
Pröva mina Royo-bad, stärkande, att tagas även i förening med kvartsljus.
Rationell fotvård, fotbad, fotmassage, pedicure.
Cretol, ett utmärkt effekt. medel mot ömma fötter.
Kvartsljusbeh., med el. utan värme.
INSTITUT MODERN,
S:t Eriksplan 19, II.
Tel. 33 82 68.
Institutet emottager såväl damer som herrar.
Mottagningstid 9 f. m.—6 e. m.

OKASA enligt Geheimrat med. dr. Lahusen FÖRYNGRANDE HORMONPREPARAT
har erövrat världen]
genom sin enastående sammansättning och oemotståndliga verkan på kroppens *körtel-, blod- och nervsystem.*
Silver för män — *Guld* för kvinnor.
Fri broschyr om *hälsokällan* OKASA fr. OKASA-DEPÅN, 18 B, *Stockholm Va.*

Lucks "reklam" kaffe pr kg. 3.40

Bra och billigt bor Ni på
Frälsningsarméns Hotell i Stockholm
Drottninggatan 66, tel. 23 27 75
Stilla och lugnt. God betjäning.

KRAKA'S **Elevavdelning**
Yrkeskurs: *8 månaders kurs med början den 1 sept. och 15 jan. varje år.*
Korta kurser: *2 månaders kurs med början den 1 och 15 varje månad.*
Mindre kurser och specialkurser med början när som helst under terminen.
Prospekt på begäran. Telefon 62 51 53. **KRAKA** Stureplan 2, 3 tr. STOCKHOLM

Rudolf Steiner-Skolan
Stureparken 11
mottager flickor och gossar till de fyra första läsåren. Jämte vanliga skolämnen meddelas från början undervisning i tvenne främmande språk samt målning, musik och eurytmi. — Upplysningar genom fru Ida Öhman, Fryxellsgatan 3, tel. 20 52 08, 10—11 och 3—4.

REISEN Modärnast. Vackraste läge. Rum fr. 5: 50.
Hotell o. Restaurant, Skeppsbron 12, Stockholm. Dir. S. A. R. A.

Kungl. Hovblomsterhandel **H. FLATOW**
Säg det med blommor!
Västerlånggatan 14. STOCKHOLM
— Blomsterförmedling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgirokonto 549

W. O. Englund:

Då kvinnorna fingo samma rätt att försörja sig som männen.

II.

Som vi sågo i slutet av föregående artikel hade allmänna besvärs- och ekonomiutskottet vid 1809 års riksdag tillstyrkt en viss näringsfrihet för kvinnorna. Och först skulle nu borgarståndet höras.

Majoriteten inom borgarståndet ansåg sig böra begagna tillfället att genom ett reformvänligt beslut nedslå anklagelsen för ensidig skråanda. Förslaget lyckades dock inte vinna enhällig anslutning. En del representanter (12 mot 35), varav de flesta voro hantverkare, ville kringskära eller förvägra den ifrågasatta näringsfriheten. Även den segrande majoriteten ville inte ge sitt samtycke till reformen utan förbehåll. Den uppställde som villkor, att kvinnor inte skulle äga rätt att begagna sig av manligt biträde på sina verkstäder, och att deras särskilda näringsfrihet skulle upphöra, när de gifte sig. Dessa förändringar lyckades den också genomdriva.

En riksdagsskrivelse i ämnet avläts, och över denna fick kommerskollegium tillfälle att yttra sig. Det skedde 1811.

Majoriteten inom kollegiet ville varken inskränka arbetsfriheten till den tortiga delen av kvinnokönet eller begränsa den till vissa hanteringar. I de fall, då hantverkareänkor idkade verkstadsrörelse, visade det sig ofta, enligt vad den ansåg sig ha erfarit, att kvinnor ägde samma duglighet därvidlag som män. Endast genom att skapa en stark konkurrens mellan de båda könen inom sådana yrken, som bättre passade för kvinnor, kunde man tvinga männen att övergå till andra hanteringar, där deras arbetskraft bättre behövdes — en förändring, som hade sin stora nationalekonomiska betydelse. Mot förslaget, att kvinnor skulle förlora sin arbetsrättighet, när de gifte sig, riktades en skarp kritik. *En dylik inskränkning skulle inte endast betaga de unga flickorna all uppmuntran att förkovra sig i sitt yrke, utan man kunde också befara, att den skulle komma att öva ett oförmånligt inflytande på äktenskapsfrekvensen.*

Om gift kvinna förklarades berättigad att fortsätta sin påbörjade yrkesutövning och därunder oberoende av mannens målsmanskap ingå nödiga förbindelser, för vilka hon ägde ansvara med de tillgångar rörelsen lämnade jämte sin rätt i boet, vore ingen förblandning mellan makarnas ömsesidiga skyldigheter att befara. Ogift kvinna borde däremot driva sin rörelse under förmyndares eller annan vederhäftig persons ansvar, såframt hon inte av k. m:t förklarats myndig. För välfrejdade änkor föreslogs självständig yrkesrätt.

Även inom industrien ville kollegiets majoritet bana väg för kvinnorna. Att det kvinnliga initiativet här uteblivit, ansågs bero på, att kvinnorna inte hade tillräcklig kännedom om författningarnas innebörd. Genom en kungl. kungörelse borde det därför tydligt fastslås, att manufakturrörelsen var öppen för alla, alltså även för kvinnorna.

Nästa gång frågan upptogs var år 1816, då en för skråförfattningarnas överseende tillsatt kommitté berörde densamma i ett betänkande. Liksom kommerskollegiets majoritet ansågo kommitterade, att kvinnornas rätt till självständig yrkesutövning inte borde begränsas till ett smärre antal uppräknade hantverk eller i allmänhet berövas dem, när de gifte sig. Kommitterade föreslogo emellertid, att ogifta kvinnor först vid 30 års ålder skulle kunna förvärva rätt till självständig yrkesutövning. Änkor borde oberoende av ålder kunna medges dylik rätt.

Endast då kvinna ingick äktenskap med en person, som i egenskap av idkare, betjänt, gesäll eller arbetare ägnade sig åt borgerlig näring, borde hon upphöra med sitt hantverk, såvida inte magistraten av särskilda skäl tillät henne att fortsätta därmed.

Under samma villkor, som föreslagits ifråga om hantverket borde kvinnor i allmänhet vara berättigade att utan burskap »idka smärre handelsrörelser och däribland egentligen försäljning av sådana varor och tillverkningar, som av nämnda kön åstadkommas». Men dessutom borde den kvinna, som under 10 år med goda vitsord tjänstgjort i fabriksidkares eller burskapsägande kramhandlares salubod, äga tillstånd att öppna sådan handel, som hon därunder förvärvat kännedom om. Det tycks inte ha varit kommitterades mening, att kvinnor skulle få använda någon betjäning — åtminstone föreskrives ingenting därom.

Änka efter handlande skulle äga rättighet att fortsätta rörelsen, så länge hon kvarstod i änkeståndet. Gifte hon sig med någon, som inte för egen del var berättigad att idka ifrågavarande handel, borde hon däremot vara förpliktad att upphöra med sin affärsverksamhet 6 månader efter vigseln.

Frågan upptogs till behandling i lag- och ekonomiutskottens sammansatta beredning den 3 april 1823. Kvinnans handelsfrihet ville beredningen i huvudsak grunda på den fulla likställighetens princip genom föreskriften, att kvinna, som blivit förklarad myndig, skulle äga samma rättighet att vinna burskap å handel som man. På av kommitterade föreslagna villkor borde dock kvinnorna därjämte utan burskapsrätt få idka försäljning av sådana varor och tillverkningar, som av nämnda kön åstadkommas. Kommitterades förslag i vad det gällde hantverket godtogs i huvudsak av beredningen, och utskottsbetänkandet gick i samma riktning.

Något resultat blev det emellertid inte. Frågan stöttes och blöttes sedan under många år.

Så kom då år 1846 den stora reformen på näringslagstiftningens område.

Ifråga om änkors, frånskilda hustrurs och ogifta kvinnors rätt att idka hantverk och manufakturrörelse tog man steget fullt ut och grundade bestämmelserna på den fulla likställighetens princip med det undantaget, att kvinnor inte kunde förvärva mästerskap och burskap. Efter giftermål fick kvinna fortfarande idka sitt yrke »med mannens samtycke och under dess gemensamma ansvarighet».

Handelsyrket i hela dess vidd öppnades emellertid inte för kvinnorna, utan dessa fingo endast idka de för dem mest lämpade handelsgrenarna, nipperhandel, klädmäkleri, mångleri, tobakshandel samt försäljning av nålstolskram. De allmänna betingelserna voro god frejd och försvarlig kristendomskunskap; dessutom fordrades av ogift kvinna, att hon skulle ha förklarats myndig, och av gift, att mannen samtyckte till hennes förbindelser. Änka efter handlande fick fortsätta mannens handelsrörelse, såvida hon inte gifte om sig, i vilket fall handelsrätten upphörde sex månader efter vigseln.

Det dröjde emellertid inte så värst länge förrän ständerna framlade ett nytt förslag om kvinnors handelsfrihet. Och i enlighet med detta stadgade k. m:t år 1859 — alltså för jämnt 75 år sedan — att kvinnor, som voro svenska undersåtar, skulle få idka minuthandel i städerna och på landet i samma omfattning och under samma villkor som männen med det för alla gällande undantaget, att kvinna ej kunde förvärva burskap, och med det särskilda undantaget för gift kvinna, att ifrågavarande handelsrättighet endast finge utövas, såvida mannen gav sitt samtycke och ansvarade för hennes förbindelser.

Först nu blev vägen för kvinnan öppen.

Bröllopet på Ulfåsa.

Häromdagen ringde en bekant till redaktionen och frågade med tanke på våra barndomsförhållanden: vad brukade ni läsa för en bok, hemma på Ulfåsa, när ni ville ha reda på hur det var med bröllopet? För ni hade väl några särskilda källor?

Till min ledsnad måste jag erkänna, att det inte varit mycket bevänt med våra studier på området och för att i någon mån bättra på saken, beslöt jag mig för ett besök på Skansens friluftsteater, där Frans Hedbergs gamla hederliga skådespel *Bröllopet på Ulfåsa*, i bearbetning och regi av Ernst Eklund, just nu upplever en stor publikframgång.

Även om pjäsen historiskt sett icke är alldeles tillförlitlig, har den i alla fall förmåga att återuppliva intresset för de maktälskande Folkungarnas handlingsladdade liv. Och skulle den än icke duga som »källa», ger den dock en mycket lustig och fängslande bild av Frans Hedbergs historiska föreställning.

Den välkända historien om Sigrid den Fagra och Bengt Lagman, som med sin ärlighet och sin trofasta kärlek lyckades övervinna broderns och härskarens, Birger Jarls vrede över den mesallians Bengt Lagman enligt hans uppfattning begått, föreföll i sin gammaldags, på samma gång ståtliga och humoristiska utformning överraskande aktuell.

Kanske är det just de tendenser till en tillspetsning av kampen mellan män och kvinnor, vilken just nu förmärkes och som hr Ström varnade för i riksdagen för ett par veckor sedan, som gör att man blir särskilt uppmärksam för alla anspelningar på det området. I varje fall tycktes publiken helt beredd att reagera och applåderade särskilt hjärtligt när herrarna avgingo med segern. En stor del av innehållet upptas verkligen av de goda herrarnas och riddarnas vredesutbrott och stormande gräl på sina vänner, hustrur och döttrar, och man kan inte komma ifrån den reflexionen, att kvinnorna på Birger Jarls tid måtte ha haft svårt att hinna med något annat än att mildrande och lugnande träda emellan, när de ståtliga karlarna drabbade ihop. Men fruntimren voro inte heller varken rädda eller dumma. Sigrid den Fagra själv besegrade Birger Jarl lika mycket med sin klokhet och sitt mod som med sin skönhet och Birger Jarls syster spelar i pjäsen rollen av stridbar och något upprorisk hustru.

Hur som helst blir det i alla fall redligheten och äktheten som slutligen triumferar och man går ifrån detta bröllop på Ulfåsa både uppbyggd och road. Varvid inte heller bör glömmas att en sommarkväll på Skansens friluftsteater i och för sig är en sådan upplevelse av skönhet och nordiskt behag, att bara detta kan vara behållning nog.

Casan.

"Vilda barn" och ny aristokrati i Sovjet.

Förekomsten av »vilda barn» är ett begrepp, som riktigt slagit rot i svensk uppfattning om Sovjet-Ryssland. Helt oberoende av om ett eller annat årtionde förflutit, sedan den omstörtningens tid, då barn kommo att släppas ut skyddslösa på egen hand i revolutioners och interventioners kaos och kanske framförallt under den stora hungersnöden, väntar man sig nu att finna dem fortfarande löpa omkring i det alltmer stabiliserade Sovjet-ryska samhället.

»De vilda barnen» ha figurerat i Rysslandsresenärers intervju-uttalanden t. o. m. så sent som denna vår. I själva verket torde det vara svårt att upptäcka några varelser, som göra skäl för detta namn, i de storstäder med sitt bubblande gatuliv, som utländska turister i allmänhet först och främst besöka. De samstämmiga uppgifterna, som man får på ort och ställe, meddela också att de vilda barnens problem är helt »likviderat». De kvarlevande av dem ha upptagits i samhällsgemenskapen som nyttiga medborgare eller blivit omhändertagna av sådana institutioner, som ha asociala individers vård på sin lott.

För egen del erkänner jag min oförmåga att fatta *vilken* kategori innevånare i Leningrad eller Moskva, som några svenska Rysslands-resenärer ansett sig böra ge benämningen vilda barn. Några mer än vanligt luggslitna kläder här och där kunna ju icke var avgörande. Och ifråga om ordning på gatorna och trygghet beträffande snatteri eller andra slag av förargelseväckande beteende måtte Leningrad och Moskva överträffa de flesta storstäder.

*

Den svenska publiken har genom en uppskattad film — *Vägen till Livet,* som för ett par år sedan gavs på svenska biografer — blivit bekant med *en* sida av arbetet på de vilda barnens inpassande i det ordnade samhället. Det var en arbetskoloni, där barnen själva under en mycket vinnande och mycket förstående ung ledares medverkan, fingo skapa åt sig en tillvaro, där deras nästan omättliga verksamhetsbegär och initiativkraft fingo en samhällsnyttig utlösning.

Ett par företag i samma anda, fastän med något olika föremål, vilka jag fick tillfälle att se i Moskva, gåvo mig några av de starkaste intrycken från denna Sovjet-resa. Det ena var en koloni för förbrytare — ordet förefaller icke fullt täcka verkligheten — i varje fall: straffade personer, belägen ett par mil utanför Moskva. Jag hoppas få tillfälle återkomma till denna upplevelse. — Det andra var en »barnkommun», ett kollektiv av föräldralösa barn i själva staden.

*

Det första intrycket av denna »kammuna», som vi fulla av nyfikenhet och icke utan en viss undran besökte en eftermiddag efter skolarbetets slut, var avväpnande: en smalansiktad, vänligt leende femtonårspojke kom på vår ringning och öppnade och bad oss med alla tecken till välkomnande att stiga in. Vi fingo slå oss ner i ett av församlingens gemensamhetsrum, en trevlig sal med porträtt och bilder på väggarna, och ledaren för det hela, en brunögd sjuttonårs pojke i vit skjorta och strävt kortklippt hår, gav oss till att börja med en sammanfattande redogörelse för kommunens arbete — tolkad av vår guide.

I själva verket var kanske denne pojke, som enligt egna ord arbetade som »uppfostrare» — Erzieher — i kommunen, det allra märkvärdigaste. Han hade ett tämligen grovt ansikte och han såg ut att redan ha prövat ganska mycket av livets svårigheter. Men den naturliga värdighet, den självklarhet och lugna övertygelse med vilken han berättade om sitt och sina kamraters arbete var på ett alldeles särskilt sätt fängslande. Kortfattat och väl avvägt, på rak arm, talade han om allt som kunde vara värt att veta.

Kommunen bestod av ett sextio-tal barn, ungefär hälften pojkar och hälften flickor, i olika åldrar men alla i skolåren. De hade sitt hem i den trevliga våningen vid den lilla gatan, där vi nu befunno oss. Där funnos snygga sovsalar med oändligt välbäddade sängar, så som barn bädda, när de vilja göra sitt bästa; en köksavdelning, där ett par av barnen just voro sysselsatta med potatisskalning, samt arbets- och samlingsrum. De redde sig faktiskt själva, barnen — med ett minimum av vuxen hjälp för hushållets och gårdens skötsel.

— Men bli de nu inte isolerade och övergivna i sin självständighet? Sakna de inte de vuxnas omsorger och beskydd?

— Tvärtom, svarade vår guide. Alla barnen gå först och främst i skolan, där de ha kontakt med vuxna människor som intressera sig för dem och äro deras vänner. Dessutom tillhöra de flesta någon organisation. — Många voro pionjärer med sitt särskilda kännetecken, den röda snibbhalsduken, kring halsen. — Förresten, fortsatte hon, trivas de med varandra och hjälpas åt.

Och man behövde bara iaktta dem i deras arbete och samvaro med varandra för att se, att de hade det bra och voro glada åt sin hemtrevliga värld. En sådan verksamhetslust vid rit- och läsborden nere i lekrummet! Ett sådant intresse, en sådan uppfinningsrikedom ifråga om dekorationer, studieuppslag, arbetsuppgifter! Ett par av pojkarna hade läst litet tyska, och med försiktighet — ty vårt uttal var en smula väsensskilt — gåvo vi oss gemensamt ut på denna hala is. Men utbytet var gott, ty de berättade roliga saker om sina bilder och väggtidningar.

Det mest påfallande i kommunen var denna goda och behagliga stämning av lugn och trivsel. De små flickorna voro förtjusande, välvårdade och söta, med blyg värdighet och ett vänligt intresse för främlingarna. Skämt och munterhet förekom i hörbar grad, men allt inom en god ordnings gränser.

Och vad var det slutliga syftet?

Det formulerade den unge ledaren med rörande enkelhet, när han förklarade, att det gemensamma målet var att i samarbete med varandra växa upp till goda kamrater och medborgare.

— De äro lyckliga, dessa barn, sade vår guide efter besöket, själv helt gripen av detta sitt första möte med kommunen — tänk om vi fått växa upp under sådana förhållanden. Och när vi framkastade en undran om den unge ledarens förflutna, svarade hon oss, alldeles lugnt: Ni skulle ha frågat honom. Trodde ni han skulle vara generad? Eller ha något att skämmas för? Nej — tvärtom. Ingen fäster sig här vid frågan vem hans far var eller andra privata förhållanden. *Men nu stå honom alla vägar öppna.* Han kan välja vilken utbildning, vilken bana han själv vill, han kan studera eller bli konstnär eller ingenjör eller vad han vill. Han kommer alltid att få stöd och hjälp och intresse. Sådana som han — *det är vår nya aristokrati.*

C. H.

Moderna Funkisfåtöljer

i crepe och mockaplysch kr. 55. Duschateller fr. 25. Bäddschäslonger 38. Liggfåtöljer i hudimit. 95. Sängar 9, madrasser 5. Plymåduschateller från 65, ek-, björk-, korgmöbler, korkmattor, tyger, kast, stuvar, stoppning. Realisation pågår, reparationer, beställningar. *Fabriksboden,* Metargat. 6, hörn. Södermannag. 57. Tel. 40 07 66, och Jungfrug. 7, Östermalm.

Ekmansdrickats slutliga seger.

Nykterhetsvännerna behöva icke längre försaka en dryck med pilsnerns smak och maltstyrka. Ty det under Ekmansregeringen frigivna MALTDRICKAT har nu nått sin tekniska fulländning med en smak som pilsnerns, men med mycket högre maltstyrka, och har under namnet TOR's Lättpilsner utsläppts på marknaden i Stockholm, Örebro, Norrköping och Katrineholm till nykterhetsfolkets och allmänhetens benägna avprövning. Prova, Ni vet att Ni blir nöjd.

BRYGGERI A/B TOR

Tel.: Stockholm: Hagalund 95.
Örebro 68 68.
Norrköping 66 13.
Katrineholm 851 — 853.

ANNA BUGGE WICKSELL

En internationell märkeskvinna

av

Gulli Petrini

nu utkommen

2: 50

BONNIERS

Nordiska studieveckan på Viggbyholm.

Såsom tidigare meddelats i Tidevarvet anordnas en nordisk studievecka den 28 juli—4 aug. på Viggbyholm invid Stockholm. Programmet föreligger nu färdigt. Initiativtagare till denna kurs är Sverige-ringen av Den Internationale Højskole i Helsingör och Nordiska folkhögskolans i Genève elevförbund. Som föreläsare medverka lärare vid de nämnda skolorna samt dessutom rektor Per Sundberg, doktor Lydia Wahlström, kapten C. J. Brunskog och doktor Chr. Lange. »Europa av i dag» och »Demokratiens försvar» bli de större ämnesgrupper, som komma att behandlas i de olika föredragen.

Kursavgiften har bestämts till 42 kr. Därav insändes samtidigt med anmälan — senast den 10 juli — 12 kr. till red. Victor Östlund, Gustavsgatan 5, Gävle, vilken också tillhandahåller utförligt program.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1934 sin tolfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 23 Juni 1934 — N:r 24

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1934.
Pris kr. 6:—

Norrlandsundersökningen.

(Forts. fr. sid. 1.)

blodvärdet beträffar är större hos mansgruppen än kvinnogruppen, kommer man ändå fram till att anämin relativt är mera utbredd hos Norrbottens kvinnor än i Skåne-Västergötland, beroende, synes det, på det anmärkningsvärda faktum att Borås-kvinnorna visat sig vara särdeles blodfulla. Nära 14 % av dem ha övernormalt, vad man skulle kunna kalla manligt, blodvärde och knappt 4 % äro undernormala. Umeåtraktens kvinnor visa sig vara undernormala i 42,4 % och övernormala endast 1,6 %.

Detta synes mig lämpligen böra sammanställas med att Borås är huvudorten för textilindustrin, som redan länge och i stor utsträckning använt kvinnlig arbetskraft. I övre Norrland finns för kvinnor ingen möjlighet till arbete utom hemmet. I det avseendet ett idealland för herrar Nyblom et consorters i Riksdagen.

Hemkvinnan i övre Norrland — en sorglig bild jämförd med industriarbeterskan i Borås.

Som kontrast till den bild undersökningen lämnar av den för tidigt åldrade, utarbetade, anemiska, magra och tandlösa hemkvinnan från Norr- och Västerbotten vill jag ur Stockholms-Tidningen, söndagsbilagan av den 24 dec. 1933, citera en skildring, som den verkligt sakkunniga signaturen *Gwen* ger av industriarbeterskan från Borås:

»Det är praktfullt att se en hel väldig fabrikssal fullsatt med arbetande kvinnor, vilka alla äro välvårdade och eleganta i håret, vilkas hy och hållning visa den självrespekt och den kultur, som gör det till en självfallen sak att man är ren, välvårdad, fräsch och med god hållning. Man känner sig stolt att få tillhöra ett folk, som presterar en sådan stam arbeterskor hela raden åldersklasser igenom.»

Tandrötans utbredning.

Så kommer vi till tandrötan, karies. Undersökningens intressantaste resultat ligger i det statistiskt bevisade förhållandet, att den geografiska miljön här är bestämmande för detta sjukdomssymtoms utbredning. Man kan bevisligen uppdela Västerbotten i trenne zoner, som har var och en sin bestämda kariestyp. Kustzonen har hög frekvens, fjäll- och obygdzonen — särskilt vad män och barn beträffar — en synnerligen gynnsam kariesbild, mellanzonerna något mitt emellan och ungefär som Skåne-barnens. Vidare framgår det även att tandrötan visar sig vara företrädesvis en *kvinnornas sjukdom*. Kvinnorna ha i allmänhet *minst dubbelt så hög kariesfrekvens* som männen. Den ökade förekomsten av tandröta hos flickor redan i 7-årsåldern, som påvisas, anser man bero på att tandväxlingen sker tidigare hos flickor än hos pojkar. De vuxna kvinnornas sämre tandbestånd sammanställer man med havandeskap och amning. En del andra tandåkommor behandlas även utförligt i syfte att utreda vitaminbrist eller icke.

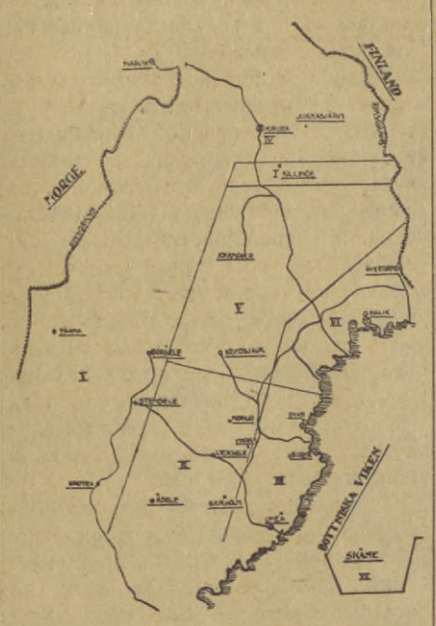

Kartskiss över de undersökta områdena.

Icke kaffe, sprit eller tobak utan ensidig föda är anledningen till översjukligheten.

Var ligger nu anledningen till den konstaterade översjukligheten? Man får då först en ganska förbluffande upplysning, nämligen den, att det starka missbruket av kaffe, sprit och tobak, tändernas beskaffenhet och den på vissa ställen vanliga bandmasken ej spelar någon roll för uppkomsten av magbesvären. Anledningen till dessa hänföres i stället till den starkt ensidiga maten, som består nästan uteslutande av mjöl och mjölkmat och potatis utan kött, fisk eller grönsaker. Brödet är finsiktat. Denna kost anträffar man mest i kustlandet, där är också achylin och anämin mest förekommande. Den är ej enbart betingad av dålig ekonomi, utan av vana och slöhet. Längre in i landet blir dieten uppblandad isynnerhet med fläsk. Skogsarbetarna förtära som bekant rikligt med amerikanskt fläsk. I fjällbyarna äter man mera fisk och vilt och där förekommer ej heller de omtalta symptomen så ofta. Bristen på kött, ägg och grönsaker *såsom bärare av B-vitaminer* ger man skulden. Det först anklagade C-vitaminet anses visserligen till någon utsträckning saknas, likaså föreligger D-vitaminbrist, men den stora frekvensen av tandröta synes mest sammanhänga med den förut omtalade mjöl-mjölkdieten, som är särskilt mjölksyrebildande och sålunda tandförstörande. Bristande tandborstning synes ha sekundär betydelse.

Vitaminfrågan.

Vidare har man på vetenskaplig väg under ledning av professor Göthlin i Uppsala, undersökt vitaminhalten hos norrländska bär och man har kommit fram till att svarta vinbär äro förträffliga, t. o. m. bättre än hjortron, som dock gå in som god tvåa. Därnäst komma hallon och röda vinbär. Lingon och blåbär äro i detta avseende nästan värdelösa.

Vad som nu göres.

En särdeles upplysande och utförlig redogörelse lämnas sedan över nuvarande åtgärder för bostadsvård och personlig hälsovård som lämnas av landsting, hushållningssällskap, folkhögskolor och åtskilliga nationalföreningar m. fl.

Vad som bör göras.

Det ur praktisk synpunkt viktigaste kapitlet följer därpå: *Råd och riktlinjer för en förbättrad hälsovård* — där tanken framkastas på en *central* landstingsorganisation för omhändertagandet av det socialhygieniska arbetet. Med rätta framhålles att måhända sjukvården i vårt lant omhuldats på hälsovårdens bekostnad. Många intressanta uppslag och synpunkter påträffas här, som böra genomdiskuteras och betänkas.

Syntesen av alla undersökningar och de slutsatser man kommit fram till möter man så i tilläggshäftet: *Norrlandshusmoderns hjälpreda.* Den ger råd till *Blivande mödrar, Om barnets uppfödning och vård, Bostadsvård* och *Personlig hälsovård, Synpunkter på dieten, Råd för dess tillagning* samt en hel liten kokbok för övrigt.

Det gäller nu blott att föra alla goda råd ut i praktiken. Säkerligen behöver man då ta till en mer förenklad och medelst bilder mera starkt suggererande upplysningsbok. Kanske även filmer och lysande bilder.

Samt ännu en sak. Gång på gång möter man i undersökningen att *Kvinnorna äro starkare angripna* av det eller det symptomet.

Man pekar på de tidiga och de täta havandeskapen. Dessa bli utom de klimatiska och dietiska förhållandena, som ju drabbar de båda könen lika, ännu ett orsaksmoment.

Varför tiger man om födelsekontroll?

Borde ej husmödrarnas Hjälpreda innehållit något litet ord om faran av för tidiga havandeskap, faran av för täta havandeskap och för lång amning, då den ju bevisligen ändå förekommer. *Varför tiga om all födelsekontroll?* En så utmärkt och i allo berömvärd undersökning som denna skulle också endast ha vunnit på om vid sjukmaterialets behandling hänsyn tagits till dessa faktorer. Icke endast som orsaksmoment för barnaföderskorna själva. Utan vad det kan innebära att tillhöra en stor barnskara, där barnen kommit för tätt på varandra. Man skulle då även på detta viktiga område fått vetenskapliga hållpunkter för födelsekontrollen såsom nödvändig icke endast för barnaföderskorna själva utan för hela släktets hälsa.

Det är dock att hoppas, att medicinalstyrelsens chef, som säkerligen icke saknar intresse för hithörande frågor, i annat sammanhang låter dem komma till sin rätt.

Ada Nilsson.

Europeiska bilder.

Bland de talrika publikationer i landsflykt, som nu se dagens ljus, är den i Prag utkommande, med förbindelser i Bern och Paris försedda tyskspråkiga tidskriften *Europäische Hefte.* Namnen på medarbetarna, som bidraga till innehållet i de tre häften, vilka hittills kommit i våra händer, äro bl. a. kända från annat arbete i liknande riktning: Heinrich Mann, Willi Schlamm, John dos Passos. Tidningen anmäler sitt syfte och mål på följande sätt: »Så länge våra vänner åldras i tyska koncentrationsläger och österrikiska fängelser, komma vi att uppehålla oss vid den enda viktiga uppgiften: att försvara dem och friheten».

I ett av dessa häften finna vi en aktuell skildring av »de troende ammunitionsfabrikanterna». Den handlar framför allt om Sir Robert Hadfield, chef för Hadfields Ltd., näst Vickers Englands största rustningsfirma. Sir Robert gav nyligen vid en bolagsstämma uttryck åt sin tacksamhet över den omsvängning i konjunkturerna, som nu förmärkes. Ännu förra året, sade han, låg depressionens skugga över oss. Lyckligtvis ha förhållandena hastigt vänt sig. Vi äro verkligen ödmjukt tacksamma för den oss bevisade nåden, men jag vill tillägga att vi inom kort komma att ha ännu mera att tacka Herren för. Och jag säger det full av andakt och vördnad.

För inte länge sedan, berättar tidningen, släppte Hadfield ut en ny, femton-millimeters-projektil i marknaden, vägande bortåt en ton. Vid provskjutningen genomborrade skottet den tjockaste pansarplåt på flera kilometers avstånd och kastade pansarplåten nio kilometer från dess plats. Hela saken tog tre hundradels sekund i anspråk. Firman har överallt uttagit patent på detta sitt tekniska underverk. Vid bolagsstämmans avslutning föreslog Hadfield under församlingens stormande applåder att ammunitionsfabrikerna i stället skulle kallas »försvarsindustri».

Mindre ostört lär Vickerskoncernens bolagsstämma ha avlupit, fastän denna firma kunde uppvisa bättre ekonomiskt resultat än Hadfields. Det hade nämligen påtalats att Vickers i en tidning i Berlin annonserat nya tanktyper, fastän Tyskland enligt fredsfördraget är förbjudet att äga tanks. Emellertid blev det lilla missförståndet snart uppklarat av direktören, Sir Herbert A. Lawrence, som meddelade, att annonsen inte alls var avsedd för Tyskland utan för Sydamerika. De tyska tidningarna hade nämligen en mycket större spridning i Sydamerika än de engelska! Överhuvudtaget vore det förresten svårt att förstå den opinion emot rustningsindustrierna, som tydligen här och där förefinnes. Ty ammunitionsfabrikerna är ju en lika viktig del av fosterlandets försvar som exempelvis en fästning!

Resa till Ryssland.

I *Morgonbris* juninummer, som nu utkommit, får man i en rad målande och intressanta artiklar läsa om resultatet av resan till Sovjet, som tidningen med stor anslutning anordnade till den 1 maj. Redaktören själv, signaturen *Kaj,* skildrar hur *Morgonbris Rysslandsfarare upptäckte Sverige, Elin Wägner* skriver om *Tre ting som göra människorna glada* — som finnas i Sovjet och efterlysas i Sverige — partisekreterare *Hulda Flood* berättar om ett sammanträffande med chefen för Profintern, den kommunistiska fackföreningsinternationalen, och *Birgit Hedström* skildrar *Vår 1 maj i Moskva.*

Läsaren utlovas fortsättning i nästa n:r av färddeltagarnas intryck av resan.

Anders Thysks Juridiska Byrå.
(Grundad 1908)
Gustav Adolfs torg 16, Stockholm.
Rikstelefon Växel 10 65 74.
Rättegångar, Inkasseringar, Boutredningar, Bouppteckningar och Arvskiftesförrättningar, Boskillnads- och äktenskapskillnadsärenden, Äktenskapsförord, Testamenten och övriga juridiska uppdrag, omsorgsfullt och billigt.

Hypnos och Christian Science hava intet med varandra att göra.

Till *Redaktionen för Tidevarvet, Stockholm.*

Under strecket i Eder v. tidning för den 9 d:s förekommer en artikel av G. de Torrent, benämnd »Fabulösa hypnotisörer», under vilken kategori, och t. o. m. i första rummet inrangerats Mary Baker Eddy, grundaren av Christian Science-rörelsen.

Med anledning härav anhålles vänligen om plats för följande rättelse: Det är så långt ifrån att Mrs Eddy skulle varit anhängare av, eller begagnat sig av hypnotism eller suggestion av något slag i sin verksamhet, att hon tvärtom ägnat ett helt kapitel i sin lärobok »Science and Health With Key to The Scriptures», »Vetenskap och hälsa med nyckel till Skriften» till gendrivande av dylik aktivitet, och två gånger om året utgör ämnet för Christian Science veckostudium just avslöjandet av allt som har med »Äldre och nyare svartkonst, även benämnd mesmerism och hypnotism» att göra.

Artikelförfattaren skriver: »Samtliga Mrs Eddys biografer äro för övrigt eniga i att konstatera hennes vidunderliga suggestionskraft». Med förlov sagt är detta ej överensstämmande med verkliga förhållandet. Visserligen ha sådana påståenden gjorts, men då endast av sådana biografer som varit direkt antagonistiskt inställda gentemot Christian Science och ej känt närmare till Mrs Eddy och hennes verksamhet, men ändock nödgats söka någon förklaring på den andliga makt, som de trots allt ej kunna förneka. För den som mera ingående vill taga del av hithörande förhållanden utan att förlita sig på Christian Scientisternas egna uppgifter och litteratur hänvisas till den autentiska biografi, som under titeln »Mary Baker Eddy, A Life size Portrait» skrivits av Lyman P. Powell, en känd amerikansk prästman och religiös skriftställare, som står helt utanför Christian Scientisternas led men för ändamålet haft oinskränkt tillgång till Moderkyrkans arkiv i Boston. Denna bok är även utgiven på svenska språket och finnes tillgänglig i allmänna bokhandeln.

Stockholm den 12 juni 1934.

Percy H:sson Tamm,
Christian Science Publikationskommitté för Sverige.

En kvinnokongress mot våld och fascism

kommer, på initiativ av en kommitté med kända kulturpersonligheter som medlemmar, att hållas i Paris den 28—30 juli i år — 20-årsdagen av världskrigets utbrott. I ett upprop till världens kvinnor med inbjudan till konferensen framhålles dels de krig som pågå eller hota, dels nöden i de olika länderna och fascismens angrepp på kvinnornas frihet och självständighet. Kvinnorna uppmanas att oberoende av organisationer och partier sluta upp för att ge tillkänna sin vilja att arbeta för frihet och fred.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 90

TIDEVARVET
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:25, kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.
Stockholm 1934
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

Restaurang Port Arthur
Blekingegatan 40.
(Invid Götgatan.)
Dörrarna stängas kl. 8 e. m.
BRA matställe!